

Monitieteisen termityöhankkeen kokous 19. 3. 2015

Kokousmuistio

Läsnä : Marianne Heikkilä (estetiikka), Anne Isomursu (kansatiede), Minna Vainio (suomen kieli), Outi Lahtinen (teatteritiede), Lea Laitinen (TTP, suomen kieli), Juuso-Ville Gustafson (semiotiikka, TTP), Janne Vanhanen (estetiikka, TTP), Markku Roinila (filosofia, TTP, pj ja sihteeri), Tiina Onikki-Rantajääskö (TTP, suomen kieli)

Seminaarin aiheena oli tällä kertaa *representatio*. Aluksi pohdittiin sitä miten termi on käännettävissä. Esittävien taiteiden näkökulmasta *esitys* representaation suomenkielisenä käännökseenä on vajavainen, sillä siinä katsoja jää passiiviseen rooliin (esimerkiksi performanssi perustuu interaktioon). Tämän vuoksi pidettiin parempana käännösvastineena *edustuma*. Myös kielitieteissä edustuma on parempi kuin esitys, edustuma viittaa kielitieteellisen ilmaisun edustamiseen paremmin kuin esitys.

Edustuma sai sen sijaan kritiikkiä monissa muissa tieteissä. Kuvataiteissa edustuma on aika mahdoton ajatus, koska taiteilija tekee teoksen esittämään jotakin jollekin. Toisin sanoen esitys on parempi käännösvastine representaatiolle. Tämä herätti semiotiikan edustajan miettimään onko esitys ”alkuperäinen” esittäminen (*presentation*) vai uudelleen esittäminen (*re-presentation*). Estetiikan edustajat myös miettivät onko esitys terminä rajoittava esim. abstraktien aiheiden kohdalla ja voidaanko presentaatio ja representaatio erottaa toisistaan. Mm. näistä syistä estetiikan edustaja päätyivät preferoimaan termiä representaatio, erityisesti sen jälkeen kun tultiin siihen tulokseen kielitieteen edustajien myötä, että representaatio on aivan tavallinen suomen kielen termi.

Itse asiassa representaatio ensisijaisena termimuotona saavutti yksimielisen suosion. Semiotiikan merkkiteoriaan representaatio sopii hyvin, ja filosofian piirissä on tavallista jättää termi kääntämättä. Filosofian edustaja näki tämän syynä mahdollisesti sen, että englannin kielen 1300-luvun käytännössä representaatio viittaa yleensä kuvaukseen ”tuoda mieleen kirkkaasti ja erillisenä, erityisesti kuvauksen (toiselle) tai mielikuvituksen (itselle) kautta”, kun taas edustuma-vastinetta suosiville ehkä 1400-luvun käytännön kuvaus on tyypillisempi: ”edustaminen tai jonkin tai jonkun toisen tilalla oleminen (*to stand for / in place of*) (Knuuttila & Lehtinen (toim.), *Representatio*. Gaudeamus, Helsinki, 2010), s. 10).

Todettiin tosin, että kielitieteessä (ja myös filosofiassa) on keskusteltu paljon representaation suhteesta kognitiotieteeseen – onko representaatio-termille ylipäätään tarvetta? Ovatko edustumat vain aivotiloja vai ei? Konsensusta asian suhteen ei ole saavutettu.

Käytännön suosituksia

Todettiin, että suurempia rajanveto-ongelmia eri tieteiden kohdalla ei representaation kohdalla ole, ellei sitten mahdollisesti tulevaisuudessa filosofian ja semiotiikan kohdalla. Oltiin yhtä mieltä siitä, että representaatio-terminä on sen verran vanha, että kukin tieteenala voi itse kirjoittaa sen käsitehistorian alaa koskien. Termin historia on sen verran moniulotteinen, ettei ole syytä laittaa sitä minkään yksittäisen tieteenalan kohdalle.

Käännösvastineiden suhteen tultiin siihen tulokseen, että täysin yhdenmukaista linjaa eri tieteenaloilla ei voi noudattaa. Oltiin kuitenkin yhtä mieltä siitä, että representaatio on paras ja suositeltavin vaihtoehto kaikille edustettuina olleille tieteenaloille. Sovittiin myös siitä, että kunkin tieteenalan sivulle lisätään lisätietoihin linkitykset muiden tieteenalojen representaatio-sivuille. Koska mukana voi olla useita suomenkielisiä vastineita termisivua kohden, seuraavassa eri alojen suositukset:

Esittävät taiteet: representaatio, (suositeltu) edustuma, esitys (tässä järjestyksessä)

Filosofia: representaatio, ei suomenkielisiä vastineita

Kielitiede: representaatio (suositeltu), edustuma

Estetiikka: representaatio (suositeltu) , esitys

Semiotiikka: representaatio, ei suomenkielisiä vastineita

Kirjallisuudentutkimus: sivu on pätevä sellaisenaan

Esittävässä taiteissa, semiotiikassa ja estetiikassa ei ole vielä representaatio-sivua, alan edustajia pyydetään luomaan ao. sivu.

Seuraavat kokoukset

Puheenjohtaja toivotti tervetulleiksi kaikki humanististen termien määrittelyistä kiinnostuneet riippumatta siitä koskeeko käsiteltävä termi omaa alaa vai ei. Seuraavat kokoukset ja niiden termit ovat seuraavat :

9. 4. 10-12 PR, ls 4 *intentionaalisuus; merkitys*

30. 4. 10-12 PR, ls 16 *diskurssi; teksti*